

Wat weet de gemiddelde Nederlander over Den Helder? Dat het nog verder richting Poolcirkel ligt dan Alkmaar. Dat er veel mariniers wonen en dat de boot naar Texel er vertrekt, met in de zomer lange wachttijden voor stakkers die zich dan in het winderige plaatsje moeten vermaken. Het project *The Dutch Overseas* moet verandering brengen in het weinig fleurige imago van Den Helder.

LIA DE LANGE*

De komende jaren zullen als gevolg van een inkrimping van de Marine in Den Helder zo'n 4000 arbeidsplaatsen verdwijnen. Maar als het aan Rijk, Provincie en gemeente ligt wordt een nieuwe bron van werkgelegenheid aangeboord: het toerisme. Toerisme in Den Helder? Toerisme in Den Helder, van harte ondersteund door de landelijke overheid.

De ministeries van Economische Zaken en WVC (het huidige OCW) riepen in 1993 de stichting Cultuurhistorisch Toerisme (CHT) in het leven. Hetzelfde kabinet dat eerder bedreigd had met sluiting van het Openlucht-museum in Arnhem, constateerde nu dat het met het cultuurhistorisch toerisme in Nederland bijzonder magertjes gesteld was. De nieuwe stichting kreeg de opdracht daarin verandering te brengen met de ontwikkeling van twee pilot-projecten.

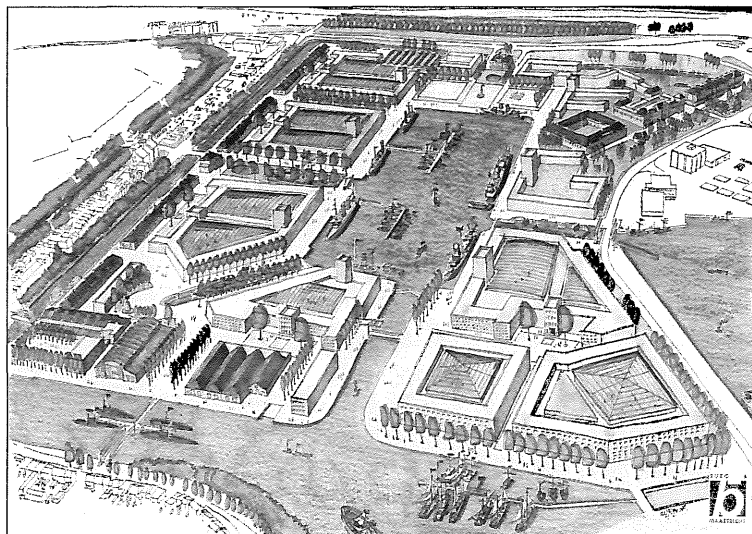
WILLEMSOORD

Met het project 'Hollands Noorderkwartier: Leven tussen water' richtte de stichting zich op de regio Den Helder en daarmee bijna automatisch op de Rijkswerf Willemsoord, die door het vertrek van de marine naar een nieuwe werf in verval dreigde te raken.

Napoleon gaf ooit opdracht voor de bouw van de Rijkswerf. Willem I, ook de koning van grote infrastructurele projecten, maakte het prestigieuze project af. De Rijkswerf is een prachtig voorbeeld van utiliteitsbouw uit verschillende perioden. De westgrens van het gebied wordt gevormd door een lange, lage wand van neoclassicistische architectuur. In het middengebied bevinden zich onder andere droge en natte dokken, een scheepmakerswerkplaats, zeilmakerij en betonnen schuilplaatsen uit de oorlogstijd.

Het Monumenteninventarisatieproject (MIP), dat met een turflijstje door het gebied trok, kende 25 objecten de titel 'beschermenswaar-

Den Helder's opgang in de vaart der volkeren

The Dutch Overseas. Bron: Masterplan Rijkswerf Den Helder

dig object' toe. "Alles van waarde werd weerloos geacht", luidde bij de presentatie van het masterplan voor de Rijkswerf de schampere reactie van het projectbureau CHT op de monumenteninventarisatie. Die grap viel in Den Helder in goede aarde en dat is maar gelukkig voor de opstellers van het masterplan. Want in dat plan wordt voorgesteld een fors deel van de huidige bebouwing te slopen ten behoeve van de verbeelding van het thema *The Dutch overseas*. Het wordt geen pret-park, maar een gebied met een gemengd karakter: vierhonderd tot zeshonderd woningen, zestig tot negentig winkel- en horecavestigingen, een hotel, informatiecentrum, een zeejachthaven, museale functies en grote collectieve ruimten.

GLORIETIJD

In de collectieve ruimten moet het thema van het gebied gestalte krijgen. Met *The Dutch Overseas* wordt gerefereerd aan de sporen die Nederland op bouwkundig gebied heeft achtergelaten in de maritieme glorie-tijd.

Stedebouwkundig wordt voorgesteld enkele grote bouwblokken met binnenterreinen van ca 5000 m² te realiseren. De wanden van de bouwblokken zijn drie à vier lagen hoog en herbergen woningen, waarvan de meeste in de prijsklasse tussen 200.000 en 250.000 gulden. In het midden van de pleinwand wordt een groot historisch gebouw uit een door Nederlanders bevaren werelddeel gekopieerd. Kleiner van schaal en eveneens afkomstig uit het bewuste werelddeel wordt secundaire historische architectuur gerealiseerd. De binnenterreinen zijn overdekt en openbaar toegankelijk en bieden expositiemogelijkheden voor hedendaagse handelscontacten en ruimte voor een historisch informatiecentrum 'waar

de hele geschiedenis van de Nederlandse betrokkenheid met het bewuste werelddeel in beeld wordt gebracht'.

AFGELEGEN

Dat Den Helder uit historisch oogpunt de beste locatie is voor een cultuurhistorische attractie staat buiten kijf: in vorige eeuwen verlieten vrijwel alle schepen Nederland via het Marsdiep, op weg naar alle delen van de wereld. Het voorspelbare commentaar dat Den Helder te ver van de bewoonde wereld ligt om het plan genoeg overlevingskansen te geven, wordt door de gemeente afgewimpeld. Er zijn immers mogelijkheden voor combinatie-uitstapjes met strandbezoek en voor aantrekkelijke routes langs andere toeristentrekkende steden (Hoorn, Alkmaar) en Noordhollandse bollen-velden. Bovendien geldt dat voor de buitenlandse toerist, in eigen land gewend aan steden met een omvang van een Nederlandse provincie, een busrit van een uur naar een toeristische attractie minder bezwaarlijk is.

Het is daarentegen wel de vraag, of met de in het Masterplan voorgestelde ingrepen het maximale rendement uit de locatie wordt gehaald. Er wordt veel gesloopt, ook de oude loodsen die bij uitstek geschikt zijn voor museale of andere publieksfuncties. Juist de variëteit aan utiliteitsbouw uit verschillende perioden bepaalt nu in grote mate de charme van het gebied. Een stedebouwkundig onderzoek naar de mogelijkheid het gebied volgens het thema *The Dutch overseas* te herbestemmen met behoud van zoveel mogelijk van de oude bebouwing, is wel het minste wat de gemeente Den Helder zou kunnen doen.

* Redactie AGORA

LOSSE NUMMERS

van AGORA

De afgelopen anderhalf jaar behandelde
AGORA de volgende thema's:

- Architectuur van winkelcentra (mrt. '93)
  - Groeikernen (mei '93)
- Hergebruik van gebouwen (sep. '93)
  - Ecologisch bouwen (nov. '93)
    - Noord-Brabant (jan. '94)
  - Politiek en ruimte (mrt. '94)
    - Woningnood (mei '94)
  - Openbare Ruimte (sep. '93)

U kunt deze nummers los bestellen.
Per nummer betaalt u slechts f 12,50.

Stuur een kaartje naar AGORA, Antwoordnummer 11408,
1000 PG Amsterdam

of neem contact op met Ed Slotboom,
Bureau STRABO, tel. 020-626 08 17

20 JAAR VAKMANSCHAP EN ERVARING MET MAQUETTES, DRUKWERK EN FOTOGRAFIE

DRO v ormgeving

Fotobureau
Maquette-atelier
Grafisch bureau

Fotobureau
stedenbouwkundige en architectonische fotografie
reproducties en tekstdia's
bezonnings- en maquettefoto's
Inlichtingen: H. Brons, telefoon 020 - 596 1368

Maquette-atelier
stedenbouwkundige en architectonische maquettes
in alle materialen en op alle schalen, ook werkmaquettes
Inlichtingen: C. Wijthoef, telefoon 020 - 596 1377

Grafisch bureau
ontwerp en vormgeving / DTP van huisstijlen, brochures
en andere soorten drukwerk
tentoonstellingen
Inlichtingen: P. Klock, telefoon 020 - 596 4517

Algemene informatie
M. van Westen
Wibautstraat 3, 1091 GH Amsterdam
Telefoon 020-596 3630
Telefax 020-596 1307

RECTIFICATIE

In het septembernummer van AGORA
is bij het verslag van het congres
Parkeernormen (p. 22) de verkeerde
organisator vermeld.

Het congres, dat op 16 mei in Arnhem
plaatsvond, werd niet georganiseerd
door de in het artikel genoemde orga-
nimator, maar door het in Eindhoven
gevestigde *EUROFORUM*.

RECTIFICATIE

Boven het artikel 'De grenzen van de compac-
te stad' van Leon de Laat in het september-
nummer (pp. 15-17) stond de kop 'Verdere ver-
dichting van de stad verpest het woon- en
leefmilieu'. Deze kop doet volgens de auteur
geen recht aan de inhoud van het artikel.
Daarin wordt namelijk geconstateerd dat ver-
dichting op bepaalde plekken in de stad zeer
wel mogelijk en zelfs wenselijk is, zonder dat
daardoor het leefmilieu wordt aangetast. In
het *Ontwerp Structuurplan 1994* heeft de
dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam op
basis van omgevingskarakteristieken proberen
aan te geven waar verdere verdichting wel
mogelijk is en waar niet.